

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

15. søndag i treenighetstiden – 9. september 2012

Prekentekest: Luk 10,38-42

Lesetekst I: 2 Mos 19,1-6

Lesetekst II: Fil 4,10-14

Ikke vertinne, men disippel

En perle av en fortelling

Den korte fortellingen om Jesus på besøk hos de to søstrene Marta og Maria i Betania er en av perlene i Lukas-evangeliet. Landsbyen nevnes ikke her ved navn, men fra Joh 11,1 vet vi at den het Betania, som lå på sørøstskråningen av Oljeberget, like ved Jerusalem. I typisk lukansk fortellerstil settes representative typer overraskende og ikke lite provoserende opp mot hverandre. Situasjonen skisseres kort, og det på en måte som ikke lar oss i tvil om at den handler først og fremst om Marta, mens Maria er en biperson..

Sammenhengen

Forut for beretningen har Lukas gjengitt fortellingen om den barmhjertige samaritan (10,25-37). Sammenstillingen av disse to fortellingene er neppe tilfeldig. Lukas vil presentere Marta som en kvinne som virkelig former sitt liv etter den modell som Jesus presenterer for den lovkyndige i fortellingen om den barmhjertige samaritan: Hun har det travelt med kjærlighetens gjerninger.

Den fullkomne, men frustrerte vertinne

Marta fremstilles i enhver henseende som den fullkomne vertinne. Hun er den aktive, utadvendte og ansvarsbevisste, som vil sørge for sin gjest (eller sine gjester – var disiplene også til stede?) på best mulige måte. Søsteren Maria tegnes i kontrast til Maria som den stillferdige, tilbaketrukne og passive. Marta klarer ikke å skjule sin ergrelse over at søsteren hennes ikke tar noe vertinneansvar, men overlater alt arbeidet på kjøkkenet til henne, mens hun selv setter seg og slapper av med gjesten. Marta lot sin frustrasjon over søsteren få utløp ved å henvende seg til Jesus – trolig avbrøt hun ham i undervisningen av Maria. Hun spør ham - sikkert med indignasjon i stemmen – om han ikke finner det urimelig og urettferdig at lillesøster Maria ikke hjelper til, men lar henne gjøre alt arbeidet alene. Hun hadde nok et sterkt håp om at Jesus skulle ta hennes parti.

Derfor må Jesu svar – i første omgang – ha skuffet henne, kanskje opplevde hun det som et slag i ansiktet. Svaret er like overraskende som Martas anmodning om en rimelig arbeidsfordeling i utøvelsen av vertinnepliktene er forståelig og godt begrunnet: ”Marta,

Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting”. Brukte ikke Jesus med disse ordene endog Martas slit og strev *mot* henne? Og tok han ikke Maria i forsvar, ja fremhevet han henne ikke som et forbilde når han ga henne denne attesten: ”Maria har valgt den gode del”? Mente Jesus virkelig at hun med sin oppofrende kjærlighetsgjerning hadde valgt feil ‘del’? Så ikke Jesus at hennes strev sprang ut av ekte kjærlighet og omsorg for ham? Og insinuerte han med ordene ”Ett er nødvendig” at det hun gjorde for Jesus, egentlig var unødvendig?

Ett er nødvendig(st)

Også Jesu ord om det ene nødvendige vil Lukas vi skal se i sammenheng med den foregående fortellingen om den barmhjertige samaritan. Sett i denne sammenheng kan ordene «Ett er nødvendig» da ikke bety at alt annet enn å sitte ved Jesu føtter og lytte til hans ord egentlig er unødvendig? Den barmhjertige samaritan får jo full uttelling for sin barmhjertighetshandling mot mannen som var falt i hendene på røvere, han gjorde det som der og da var helt nødvendig, og opptrer som et ideal på disippelskap. Men Jesus vil med sitt ”Ett er nødvendig” lære oss å skjelne mellom det nødvendige og det nødvendigste. Blant alle nødvendigheter og alt som er viktig, er noe nødvendigst og viktigst. Og det er ett – og bare ett – som er nødvendig *først*. I GT uttrykkes dette med det kjente ordet om at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som går ut av Guds munn. Det er noe som er viktigere enn brødet, på den annen side lever jo mennesket også av brød. Men noe er nødvendigst, og det må komme først.

Å la Jesus få tjene oss først

Det nødvendigste som må komme før alt det nødvendige, er å leve mottakende i forhold til Jesus. Marta betraktet Jesus ensidig som gjesten som skulle oppvartes og betjenes. I sin iver etter å gi og gjøre noe, gjøre sitt beste for Jesus, så hun ikke at det hun i virkeligheten trengte, var å ta imot. Maria betraktet seg selv som gjest hos Jesus og lot seg betjene av ham ved å sette seg ved hans føtter og lytte til hans ord, han som kom ikke for å la seg tjene, men for selv å tjene, jf. Jesu avskjedsord til disiplene slik Lukas gjengir dem: ”Jeg er som en tjener blant dere” (22,27). I vårt forhold til Jesus er hans tjeneste for oss alltid det viktigste som må komme før vår tjeneste for ham. Her er faktorenes orden ikke likegyldig. Det første må komme først!

Sitte ved føttene

Mens Lukas beskriver Marta som den fullkomne vertinne, tegner han Maria i rollen som en Jesu disippel – uttrykket ’sitte ved noens føtter’ betegner i jødisk sammenheng disippelforholdet til en rabbiner, jf. Apg 22,3. Det er påfallende at Maria, som kvinne, betegnes slik – rabbinerne hadde prinsipielt ikke kvinner som disipler. Lukas fremstiller henne som en rollemodell for en Jesu disippel. Hun lærer oss hva rett prioritering er for en Jesu disippel – i liv og tjeneste.

Jesus kritiserte ikke Maria for det hun gjorde for ham, men han gjorde henne oppmerksom på det hun forsømte.

For mange av oss er hverdagen preget av alt det vi synes ‘må’ gjøres – alltid er det nye oppgaver og ugjorte ting som venter. Da blir så lett det gode – de viktige og gode oppgavene vi skal gå inn i – det bestes fiende. Det blir vi slitne av – vi gjør oss ”strev og uro” med de mange ting. Hvordan skal vi i all vår travelhet make å innrette oss slik at ikke det nødvendigste – å sitte «ved Jesu føter ei stille stund når orda kjem frå hans eigen munn» –

skyves ut av alt det nødvendige? Tør vi la noen oppgaver ligge for at det ene nødvendige – Jesus og hans livgivende ord – ikke skal bli borte bak alle nødvendighetene?

Den gode del: Den ene nødvendige

En eksegetisk bemerkning til Jesu sluttreplikk til Marta om at Maria har valgt «den gode del». Det hebraiske ordet som tilsvarer det greske ordet som her er brukt for ‘del’, anvendes ofte i GT som betegnelse på Jahve som Israels Gud, for eksempel i Sal 73,26: «Gud er for evig ... min del», jf. Sal 119,57: «Herren er min arvedel». Det er da ikke usannsynlig at Jesus her presenteres som Israels Gud. Et argument for dette er at Jesus to ganger i den korte fortellingen omtales som Herre(n) (gr. *Kyrios*). Det er radikalt. I det greske GT (Septuaginta) var nemlig «Herre» den vanlige gjengivelsen av gudsnavnet Jahve. Ved å omtale Jesus som «Herre», settes Jesus altså på linje med Gud selv, jf. den kanskje eldste kristne bekjennelse: «Jesus Kristus er Herre» (Rom 10,9; 1 Kor 12,3; Fil 2,11). Uttrykket ‘del’ kan derfor være en høykristologisk betegnelse: Jesus Kristus er selv den ‘gode del’, han er ikke bare ‘det ene’ nødvendige, men *den* ene nødvendige som ikke skal tas fra det menneske som er kommet til tro på ham.

Til selvransakelse

Jesus ga Marta en dobbel tiltale da han svarte på hennes spørsmål om han ikke brydde seg om at Maria lot henne gjøre alt arbeidet alene: «Marta, Marta». Det er en vennlig og omsorgsfull, ikke en irettesettende tiltale, med et dypt alvor: Marta, min venn, stopp opp! Ta deg tid til å tenke over livet ditt og dine prioriteringer. La oss i møte med denne teksten la Jesus få tiltale oss, personlig og inderlig, ved at vi setter inn vårt eget navn, to ganger: Gunnar, Gunnar – stopp opp i all din travelhet, i alt det du har å gjøre. Glem ikke i alt du synes er så nødvendig, det som er det uerstattelig nødvendige; å være hos meg, livets og nådens kilde.

Gunnar Johnstad

Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, styremedlem i Shalom Askøy, fritids-forkynner i Israelsmisjonen.

gunjohn@online.no